

LJUDSKO IZROČILO V VRTCU

MOJCA KMETEC

Otrokom bomo ljudsko izročilo znali približati le, če jim ga bomo pravilno posredovali. Otroci živijo v svetu, kjer prevladuje otroško doživljanje, zato izkoristimo ta čas in jim nevsiljivo in zanimivo približajmo vrednote ljudskega izročila. Ljudske igre dandanes tonejo v pozabo, tudi tiste, za katere radi rečemo, da so med najbolj znanimi. Vzgojitelji se pri svojem delu najpogosteje poslužujejo vedno istih, zato se ohranjajo le najbolj znane.

Če poustvarjamo ljudsko izročilo v predšolski vzgoji, to še ne pomeni, da ga moramo v okviru folklorne skupine, ki bo naučeno pripravljala za nastop, ampak skušamo doseči, da bo otrok ples in petje sprejel kot vsakdanjo igro, kot razvedrilo. Predstavitev morebitno nastale odsrke postavitve otroškega izročila naj bo za otroke le dobro pripravljena igra, ki jo bodo prikazali gledalcem.

Vzgojitelji v vrtcih imajo dobre razmere za delo z otroško folklorno skupino. V šolah je za ljudsko izročilo navadno na razpologo le ena ura na teden, vzgojitelji pa so v skupini vsako dopoldne, zato imajo veliko možnosti za njegovo kakovostno poustvarjanje. Večja težava je v izbiri ustreznih metod učenja, saj mora biti to prilagojeno starosti in sposobnostim otrok.

Rajalni plesi, primerni za delo v vrtcu:

- potujemo v Rakitnico (Jeruzalem),
- ringaraja,
- bela, bela lilija,
- Marička sedi na kamenu,
- rdeče češnje rada jem ...

Zapise o otroškem ljudskem izročilu najdemo v literaturi (npr. Ramovš 1980), posebnega pomena pa je spodbujanje tovrstnih iskanj v lastnem okolju. Pri izbiri plesov moramo biti zelo previdni, kako jih prirejamo za otroke. Za predšolske otroke so najbolj primerni plesi v 2/4-taktu.

Otroške igre

Obstajata vsaj dve knjigi avtorja Igorja Cvetka, ki jih vzgojitelji in drugi, ki izročilo prenašajo na predšolske otroke, premalo poznajo. Prva je *Najmanjše igre na Slovenskem*, kjer najdemo veliko zapisov iger, ki se jih otroci zelo radi igrajo: igre z deli obraza; igre z(a) nos(om); če ti kaj pade v oko; udarjanje po licu; igra s sapo in slino; podajanje glave; dviganje za glavo; igre po glavi; žaganje po vratu; držanje okrog vratu; vsedanje; bibe; ko se pokaže koža; igre z deli telesa; gnetenje in žgečkanje otrok; udarjanje po telesu; hranjenje majhnega otroka; pukanje, lulanje in kakanje; igre s prsti; prstne igre; igre po dlani; igre na hrbtu dlani; igre po členkih; tolčenje po rokah; igre z rokami; igre na kolenu, ujsanje; ugibalnice; smejalne igre, strašilne igre, napeljevanje ...; druga pa *Slovenske otroške prstne igre*. Obstaja še kar precej literature, iz katere lahko črpamo ideje za ustvarjanje v vrtcih in skupinah s predšolskimi otroki.

Čeprav vodim otroško folklorno skupino na II. OŠ Rogaska Slatina, sem na srečanjih še posebej pozorna na otroške

folklorne skupine, ki prihajajo iz vrtcev. Glede na to, da je v osnovnošolskih skupinah viden napredek iz leta v leto, pa tega zelo pogrešam pri skupinah iz vrtcev. Ni jih veliko, še manj pa takih, katerih program bi bil ustrezen in bi bili otroci kostumsko prepričljivi. Sprašujem se, zakaj se v vrtcih tako počasi premika na bolje. Kljub ustreznim smernicam, ki jih vodje dobijo od strokovnih spremljevalcev, skupine ne napredujejo, odstopajo le redke, ki leto za letom pripravljajo zanimive in kakovostne programe.

Večinoma je zelo moteče, da pridejo otroci na oder skupaj z vzgojiteljico. To ni potrebno. Po navadi gledajo in mahajo v dvorano in niso osredotočeni na igro ali program, ki ga predstavljajo. Seveda so naši najmlajši prisrčni in je gledalcem všeč vse, kar naredijo. A prisrčnost še ni dovolj. Predšolski otroci zmorejo sami, brez vzgojiteljice, kakovostno predstaviti program od začetka do konca. Zato pa potrebujejo vodja, ki bo imel znanje in bo z njimi pravilno delal. Izmed peščice vrtčevskih skupin je nekaj takšnih, ki so nam lahko za zgled.

Tudi na nastopih v vrtcih opažam, da vzgojiteljice rade in pogosto posegajo po ljudskem izročilu, kar je pohvalno, vendar je prenašanje izročila na otroke pogosto napačno. Otroci so še vedno pomanjšani odrasli, fantje v vrtcu še vedno plešejo s klobuki, deklice z rutcami, oblečeni so v »kar nekaj«, ker je za »folkloro« tako ali tako vse dobro.

Že pred desetletji so se ukvarjali s pomembnim vprašanjem, kako otrokom posredovati ljudsko izročilo. Zato se vsako leto, ko se udeležim srečanj otroških folklornih skupin, sprašujem, kako je mogoče, da še danes nekateri vodje prenašajo na otroke izročilo odraslih folklornih skupin. Veliko takšnih skupin je vrtčevskih, kjer se otroci »mučijo« z obvladovanjem plesov odraslih. Pri skupini je takoj razvidno, kateri vodje se izobražujejo na seminarjih, ki jih pripravlja JSKD, že po tem, kako so otroci oblečeni in kaj počnejo. Boljših skupin je vedno več, a še premalo. Zakaj je tako? V rednem izobraževanju vzgojiteljev in učiteljev vsebin o ljudskem izročilu skoraj ni ali pa jih je zelo malo, spoznavali smo predvsem otroške ljudske pesmi. Še huje je na pedagoški fakulteti, kjer se ljudskega plesa sploh ne poučuje (vsaj v času mojega izobraževanja se ga ni).

Znanje vzgojiteljev in učiteljev o ljudskem izročilu bi moralo biti na prvem mestu, žal pa marsikje kljub zahtevam kurikulu ma ni niti na zadnjem.

Folklorna skupina Osnovne šole Janka Glazerja in Vrtca Ruše, ki jo vodita Simona Waldhütter in Anita Vavh. (Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje otroških folklornih skupin, Maribor, 7. 5. 2010.)

Pred štirimi leti, ko sem se začela aktivno ukvarjati z otroškim ljudskim izročilom, sem bila postavljena pred zelo težko nalogo, čeprav sem bila članica folklorne skupine 20 let. V primerjavi z drugimi sem imela mnogo znanj in izkušenj. Kljub temu sem si postavljala vprašanja: kako naj otrokom približam ljudsko izročilo, kakšna naj bo odrska postavitvev in še bi lahko naštevala. Udeležila sem se 75-urnega seminarja, ki ga pripravlja JSKD, in si pridobila osnovna znanja, ki jih prenašam na otroke in učitelje. Spoznala sem strokovno podkovane ljudi, kot so Nežka Lubej, dr. Bojan Knific in drugi, ki meni in šoli dajejo prave smernice za delo – tudi za kostumiranje. Če ne bi bilo omenjenih ljudi, bi danes verjetno prenašala na otroke plese oziroma izročilo odraslih folklornih skupin, kar pa ni prepričljivo niti primerno.

Seminarji o prenašanju ljudskega izročila na otroke bi morali biti obvezni tako za vzgojitelje kot za učitelje razredne stopnje. Žal nam v rednem izobraževanju tega znanja niso posredovali. Upam, da bo v prihodnje kaj drugače, saj bi bil že skrajni čas. Na seminarju sem vzgojitelje vprašala, zakaj se drugi njihovi sodelavci ne odločajo za tovrstno dejavnost. Skoraj vsi so bili enotnega mnenja, da imajo premalo znanja o ljudskem izročilu in njegovem prenašanju na otroke. Morda bi bilo treba ravnatelje vrtcev seznaniti o pomembnosti tovrstnega izobraževanja vzgojiteljev. Tako kot je že pred leti zapisala Malči Možina: *»Strokovni službi JSKD predlagam, da za vodje otroških skupin, ki združujejo predšolske otroke, pripravi posebna izobraževanja, ki jim bodo dala znanja za ustrezen prenos izročila na najmlajše.«*

Vsaj do takrat, ko bodo bodoči vzgojitelji in učitelji po končanem izobraževanju s fakultete prišli podkovani s tem znanjem. Lahko samo upamo, da bo tako.

Poustvarjanje izročila ni preprosto, saj od vodij zahteva obvladovanje različnih področij naše duhovne in materialne dediščine, poznavanje odrskih zakonitosti in obilo pedagoških znanj, ki omogočajo uspešno prenašanje vsebin na mlajšo generacijo.

Folklorna skupina Osnovne šole Janka Glazerja in Vrtca Ruše.
(Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje otroških folklornih skupin, Maribor, 7. 5. 2010.)